

METHODOLOGISCH VERSLAG FOCUSINTERVIEW 1 – met J1.

Experiment	6
Schuilnaam in rapport:	J1.
Leeftijd:	41
Hoogste diploma:	Ma Kunstwetenschappen, Ma Cultuurmanagement, Lerarenopleiding
Beroep:	Leerkracht kunstgeschiedenis + beleidsmedewerker
Hobbies:	reizen, sporten, musea bezoeken

Wat zijn de belangrijkste thema's die in het interview behandeld werden?

- Aandachtig, traag en lang kijken
- Nieuwe perspectieven
- Diepgaandere thema's & rijkere betekenissen, essentie van het werk
- Het sensitieve: emotioneel & lichamelijk gewaarzijn
- Het relationele niveau waarop gesproken wordt over kunst
- Ervaring met de groep, coalition of the willing, openheid en verbinding
- Drempels, spanning en veiligheid, gelijkwaardigheid, opbouw van vertrouwen
- Kennisgeoriënteerde samenleving
- Kunst als katalysator, kunst zelf staat minder centraal
- Opbouw van de methodiek

Een kort overzicht van de reacties op elk van de hoofdvragen die gesteld werden:

- J1 voelde zich heel voldaan na de sessie in het museum. Ze ervoer een verschuiving in haar gedachten en had goede gesprekken met de andere deelnemers over gedeelde ervaringen en inzichten tijdens de reflectiemomenten, die voor haar het belangrijkste element waren.
- Ze heeft nadien met verschillende mensen gesproken over haar ervaringen, waaronder collega's en mensen in de kunsteducatie.
- Kunst werd voor haar meer een katalysator voor emotioneel welbevinden dan alleen een onderwerp van studie. De kunst zelf staat minder centraal: "Het zat hem wel meer in een soort emotioneel welbevinden, dan dat het echt op de kennis en feitelijkheden over die kunstwerken ging ofzo. De kunst was voor mij een beetje een katalysator, eerder dan het onderwerp."
- Ze vond de opbouw van de sessie goed gedaan ("Eerst het heel sensitieve en dat vertragende") en merkte de vrijwillige betrokkenheid van de deelnemers op ('coalition of the willing') en verbinding met elkaar
- J1 ervoer geen grote obstakels tijdens de sessie en voelde zich veilig om deel te nemen. Haar bezorgdheid over het therapeutische aspect viel snel weg tijdens het introductiegesprek. De veiligheid en gelijkwaardigheid in de groep werden als cruciale factoren genoemd voor een succesvolle ervaring tijdens de sessie.
- De sessie zorgde voor nieuwe perspectieven en verrijkte haar kijk op bepaalde kunstwerken.
- Ze benadrukte dat de methode het mogelijk maakte om op een persoonlijker en emotioneler niveau over kunst te praten, wat vaak niet gebeurt in meer klassieke kunstbesprekingen. "De meerwaarde van de opstelling is dat je op een ander niveau, op een persoonlijker niveau, op een emotioneler niveau, op een relationeler niveau naar kunstwerken kunt kijken. Dat die uw aandacht vasthouden. Op een veilige manier en op een wederkerige manier ook." De deelnemers deelden tijdens het experiment verschillende emoties die ze ervoeren tijdens het bekijken van kunstwerken, variërend van verwondering en trots tot ergernis en afkeer. Deze emoties werden vaak gekoppeld aan hun eigen persoonlijke ervaringen en interpretaties van de werken, waardoor een dieper emotioneel begrip ontstond.
- J1 gaf voorbeelden van momenten waarop ze lichamelijke sensaties ervoer tijdens het kijken naar de kunstwerken, bijvoorbeeld door haar focus op verschillende punten te leggen, wat leidde tot een intense fysieke en lichamelijke ervaring. Een ander voorbeeld was het gevoel van ongemak bij het te dicht bij elkaar staan tijdens het bekijken van een kunstwerk, wat ook een fysieke reactie opriep of bij het zich inleven in een personage van het kunstwerk.

Wat zijn de nieuwe hypothesen die de respondent aangedragen heeft? Zijn er elementen die eventueel in latere interviews aangedragen kunnen worden?

- **Positieve ervaringen en betrokkenheid:** J1 ervoer positieve emoties en betrokkenheid. Dit suggereert dat deelname aan dit experiment kan leiden tot een gevoel van voldoening en verbondenheid.
- **Het belang van ervaring en context:** De deelnemers waren echter wel mensen die er bewust voor kozen om mee in het experiment te stappen vanuit een bepaald engagement en vrijwilligheid. Dit suggereert dat niet elke museumbezoeker zomaar te bereiken is met deze methodiek. De ervaring en achtergrond van deelnemers kunnen van invloed zijn op hoe ze de methode ervaren en benaderen. Het is belangrijk om rekening te houden met de diversiteit van de groep en de context waarin de sessie plaatsvindt bij het implementeren van de methode. Vanuit welke interesse doen mensen mee? Welke soort bezoeker bereiken we wel/niet met deze methode?
- **Verrijking of verandering van perspectieven:** De ervaring met de kunstwerken, vooral door middel van de opstelling en de opbouwende interactieve activiteiten daarnaartoe, leidde tot een verrijking van perspectieven en een dieper begrip van zichzelf, elkaar en de kunstwerken. De opmerkingen van J1 wijzen op een verandering in perspectief ten opzichte van de kunstwerken na het experiment. Een hypothese zou kunnen zijn dat interactieve, lichamelijke benaderingen van kunstwaarneming, zoals die in het interview worden beschreven, leiden tot een dieper begrip en waardering van kunstwerken, vooral bij werken waar deelnemers aanvankelijk minder affiniteit mee hadden.

- **Het belang van een relationele benadering van kunst:** De besproken emoties tonen aan dat kunstbeleving via deze methode een emotionele dimensie heeft. De methode moedigt deelnemers aan om kunst op een relationeel niveau te benaderen, waarbij persoonlijke ervaringen, emoties en lichamelijke gewaarwordingen centraal staan. Dit kan helpen om kunstwerken op een ander ervaringsniveau te begrijpen en te waarderen, los van strikt academische of theoretische benaderingen. De methode lijkt ook effectief te zijn in het bevorderen van diepgaande gesprekken over kunst op een niveau dat persoonlijke ervaringen en emoties integreert.
- **Het belang van een veilige omgeving:** De ervaring van veiligheid en vertrouwen in de groep was voor J1 essentieel om zich te kunnen openstellen en persoonlijke ervaringen en inzichten te delen. De ervaring van gelijkwaardigheid en veiligheid binnen de groep lijkt cruciaal te zijn voor het succes van de methode. Het creëren van een omgeving waarin deelnemers zich vrij voelen om zich uit te spreken en zich op hun gemak voelen om persoonlijke gedachten en emoties te delen, kan leiden tot diepere en waardevollere gesprekken over kunst. Dit werd volgens J1 bewerkstelligd door de uitgebreide inleiding, de onschuldige opbouw van de methodiek en de samenstelling van de groep. Een hypothese zou kunnen zijn dat het creëren van een veilige omgeving waarin deelnemers zich vrij voelen om hun gedachten en emoties te delen, de kunstwaarneming verbetert en de deelnemers in staat stelt om persoonlijke en relationele betekenissen aan kunstwerken toe te kennen.
- **De impact op inzichten en persoonlijke reflectie:** De ervaring leidde tot nieuwe inzichten en persoonlijke reflecties bij de deelnemers, zoals het herkennen van persoonlijke verbindingen met de kunstwerken en het verkennen van relationele en emotionele thema's. Dit suggereert dat deze methodiek kan dienen als katalysator voor persoonlijke groei en reflectie.
- **Het effect van lichamenlijk gewaarzijn op kunstbeleving:** De ervaringen van de deelnemers suggereren dat het bewust worden van hun lichaam tijdens het kijken naar kunstwerken een diepere betrokkenheid en begrip kan bevorderen. Een hypothese zou bijgevolg kunnen zijn dat deelnemers die zich meer bewust zijn van hun lichaam tijdens kunstbeleving, een verhoogde emotionele en relationele verbinding met de kunstwerken ervaren.
- **Het effect van tijd:** Een mogelijke hypothese over tijd die uit de tekst naar voren komt, is dat de tijdsduur die wordt besteed aan het observeren en bespreken van kunstwerken een positieve invloed heeft op de waardering en het begrip van de kunstwerken. Deze hypothese wordt ondersteund door de opmerkingen van J1 over hoe het spenderen van tijd aan het kijken naar het werk van Jordaens heeft geleid tot een rijkere ervaring dan aanvankelijk gedacht. J1 merkte op dat ze normaal gesproken de neiging heeft om kunstwerken uit de barokke periode snel terzijde te leggen, maar dat door tijd door te brengen en aandachtig te kijken, ze een dieper begrip en waardering ontwikkelde voor het werk van Jordaens. Dit suggereert dat een langere tijdsduur van observatie en reflectie kan leiden tot een verhoogd begrip en een diepere betrokkenheid bij kunstwerken.

Welke elementen werkten minder goed? Zijn er suggesties om deze elementen in een volgend experiment te verbeteren?

- **Gebrek aan verankering van ervaringen:** J1 merkt op dat hoewel de ervaringen tijdens de sessies waardevol waren, ze niet specifiek herinnert dat de kunstwerken zelf betekenisvol bleven na de sessies. Dit suggereert dat er mogelijk een gebrek was aan verankering van de ervaringen met de kunstwerken, wat de overdraagbaarheid van de inzichten naar andere contexten kan belemmeren. J1 suggereerde dat het samenvatten van de inzichten na afloop van de sessie door de moderator de ervaring zou kunnen versterken en verdiepen. De sessie krijgt op die manier meer gewicht en verankering. *"Ik denk dat er wel een rol voor de moderator of zo kan zijn op dat moment om dat gewoon nog eens even samen te vatten. Dat maakt het dan minder vrijblijvend van wat er is gezegd. En dat dat werkt gewoon als een herhalingsmoment. Het is altijd goed om om dat in te bouwen"*.
- **Mogelijk gebrek aan diversiteit in deelnemers:** J1 wijst erop dat de groep deelnemers niet representatief was voor een willekeurige steekproef uit de bevolking, maar eerder bestond uit mensen met enige voorkennis van kunst of kunsteducatie, evenals deelnemers die vertrouwd waren met het bespreken van emoties en lichamelijke gewaarwordingen. Dit kan impliceren dat de ervaringen en inzichten die tijdens de sessies zijn gedeeld, mogelijk niet generaliseerbaar zijn naar een breder publiek, en dat de effectiviteit van de methode mogelijk varieert afhankelijk van de achtergrond en ervaring van de deelnemers.
- **Terminologie en publieksinteresse:** Er wordt gesuggereerd dat de gebruikte terminologie, zoals "opstellingswerk" en de therapeutische link, mogelijk te medisch of therapeutisch klonk, wat kan leiden tot een bepaalde weerstand of misvattingen bij potentiële deelnemers. De interesse en acceptatie van het publiek kan worden bemoeilijkt door misvattingen over de therapeutische aard van de methode of door een gebrek aan bekendheid met de methode zelf. Om de methode aantrekkelijk te maken voor verschillende doelgroepen is het vinden van geschikte containerbegrippen die niet te zweverig of therapeutisch klinken, maar toch de essentie van de methode behouden, noodzakelijk en tevens een uitdaging in dit onderzoek.
- **Duur van de sessie:** J1 merkt op dat de tijd tijdens de sessie goed vooruitging en dat ze de duur van meer dan 2 uur niet als te lang heeft ervaren. Ze merkt op dat de sessie variatie bood en dat de deelnemers niet alleen visuele prikkels kregen, wat mogelijk bijdroeg aan het gevoel dat de tijd snel ging. Hoewel de sessie over het algemeen positief werd ervaren, merkte J1 op dat tegen het einde van de sessie vermoeidheid begon op te treden. Dit suggereert dat de duur van de sessie mogelijk aan de lange kant was, en dat vermoeidheid een factor kan zijn die de ervaring negatief beïnvloedt. Een betere balans vinden tussen de lengte van de sessie en de mate van betrokkenheid kan belangrijk zijn.
- **De impact van de kunstwerken:** J1 gaf aan dat ze niet meer specifiek aan de kunstwerken heeft gedacht na het experiment. Ze merkte op dat de ervaringen en inzichten die ze tijdens de sessie had opgedaan, haar bijbleven. Ze was vooral geïnteresseerd in de manier waarop de methodiek haar in staat stelde om op een dieper niveau over kunst te spreken en betekenis te vinden in de werken, maar werken an sich hadden nadien niet meer echt betekenis.